

ЗАНЯТТЯ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ЯК МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті відображаються результати дослідження динаміки показників мотиваційної спрямованості занять фізичними вправами студентів Національного авіаційного університету та обґрунтовано доцільність удосконалення процесу фізичної підготовки як складової підвищення ефективності процесу фізичного виховання.

Ключові слова: студенти, фізичне виховання, фізична підготовка, мотивація, респонденти, фізичні вправи.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У навчально-виховному процесі, пов'язаному з формуванням і розвитком особистості майбутнього фахівця, виникає необхідність оцінки ефективності та результативності його підготовки.

Для вирішення проблеми підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою на сучасному етапі необхідне значне поліпшення контролю навчальної роботи студентів як важливого засобу управління процесом навчання.

Матеріали даної статті відображають результати дослідження науково-педагогічними працівниками кафедри фізичного виховання Національного авіаційного університету (м. Київ) теми "Удосконалення педагогічних технологій формування фітнес культури студентів в процесі фізичного виховання."

Аналіз останніх досліджень і публікацій Як показує аналіз літератури, сучасна система фізичного виховання у вищих навчальних закладах вимагає перегляду змісту на основі поновлення і поглиблення, що дозволяє, з одного боку, формувати соціально активну особистість в гармонії з фізичним розвитком, а з іншого – долучати до ціннісно-мотиваційної складової фізичної культури, підпорядковуючи їх цілям і потребам особистості в саморозвитку і самовдосконаленні.

Результати нашого дослідження дають нам підстави погодитись з думкою дослідників, які аналізуючи мету і завдання фізичного виховання в системі освіти України стверджують, що у системі наступності різних рівнів освіти (дошкільної, середньої, вищої) має бути головним завданням кожного навчального закладу – створення належних умов для задоволення потреб студентів у систематичних заняттях фізичними вправами. У такому випадку фізичне виховання студентів можна було б здійснювати через систему факультативів, гуртків, спортивних секцій, консультаційних пунктів тощо.

Зокрема, за результатами багатьох досліджень (Г. Є. Іванова, 2000; В. П. Бакурідзе, 2002; В. І. Левків, 2003; М. І. Лук'яненко, 2003; Т. Ю. Круцевич, 2008; О. Д. Дубогай, 2012; С. М. Канішевський, 2012 та ін.), у переважній більшості студентів зафіксовано не лише низькі показники здоров'я і незадовільний рівень засвоєння навчальної програми з фізичного виховання, а також і негативне ставлення до занять фізичними вправами.

Метою нашого дослідження було визначення ефективності занять фізичними вправами як мотиваційної спрямованості до професійної діяльності.

Результати досліджень. В опитуванні брали участь студенти національного авіаційного університету. Опитування проводилось з 1 по 8 вересня 2015 року, у якому взяли участь 386 студенти, з них 126 дівчат і 260 юнаків.

Розроблені теоретичні основи процесу формування у студентів потреби в заняттях фізичними вправами дозволили скласти структуровану анкету.

В цілому анкета умовно складається з трьох частин. До першої частини увійшли питання загальноінформаційного характеру. Запитання другої частини анкети дозволяють з'ясувати мотиваційну спрямованість студентів до занять фізичними вправами. Запитання другої частини анкети, у свою чергу, були згруповані у чотири умовні блоки. Запитання третьої частини анкети передбачала визначення типу своєї професії відповідно до класифікації, розробленої Є. Климовим. Відповіді респондентів на запитання, що відносяться до першого блоку анкети, характеризують ставлення студентів до занять фізичними вправами. Ці оцінки відображують емоційні переживання студентів, зокрема привабливість для них занять фізичними вправами. Мотиваційно-емоційна оцінка фізкультурних занять складалась із відповідей на запитання "Чи подобались Вам заняття фізичними вправами на уроках фізичного виховання під час навчання у школі або у різноманітних секціях поза школою?". Відповіді вказують на те, що позитивне емоційне сприйняття фізкультурних занять у дівчат складає 28,6%, а у юнаків 37,5%.

Необхідно зазначити, що серед студентів першого курсу близько п'ятої частини опитаних показали наявність негативного і стільки ж нейтрального ставлення до занять фізичними вправами.

Тобто приблизно у чотирьох з десяти студентів фізична культура не входить у сферу особистісних інтересів, вони показали слабку мотиваційну тенденцію до занять фізичними вправами.

Відповіді респондентів на запитання другого блоку анкети дозволили визначити наявність у студентів розуміння необхідності фізкультурно-оздоровчих занять. Для цього їм пропонувалось відповісти на запитання, що з'ясовують приналежність фізкультурної діяльності у досягненні основних ціннісних орієнтирів людини – це значення фізичної культури для реалізації життєвих планів і збереження здоров'я. Аналіз відповідей показав, що заняття фізичними вправами є актуальними для 31,2 % дівчат і 39,1% юнаків.

Значно вище оцінюють студенти заняття фізичними вправами за ознаками корисності і престижності. Позитивна оцінка значення фізкультурних занять за ознакою "корисно-шкідливо для здоров'я" у дівчат і юнаків приблизно однакова і складає відповідно 73,3% і 72,5%.

Дещо нижче студенти оцінили престижність фізкультурно-оздоровчих занять. Відповіді респондентів свідчать, що у зазначеному контексті заняття фізичними вправами є значущими у 49,4% дівчат і 54,1% юнаків.

Як відомо, зовнішні умови справляють значний вплив на ставлення людини до різних видів діяльності. Тому нас цікавило, як студенти оцінюють у районі свого проживання необхідні умови для занять фізичними вправами. Результати показали, що позитивну оцінку існуючим умовам дають приблизно 15% студентів. 85% респондентів висловила своє невдоволення умовами для занять і це можна вважати однією з причин їх небажання брати участь у фізкультурно-оздоровчих заняттях.

На запитання "припустимо, що в районі Вашого проживання будуть створені умови для занять фізичними вправами (доступними будуть будь – які вида занять у зручний для Вас час)".

Чи зміниться ймовірна кількість Ваших занять? Стверджувальну відповідь дали 80,1 % дівчат і 92,5 % юнаків.

Таким чином, аналіз відповідей респондентів на запитання другого блоку анкети в цілому показав, що у студентів позитивна мотиваційна основа дій до занять фізичними вправами встановлена в середньому у 71,7% дівчат і 75,8% юнаків. Отже близько шостої частини опитаних студентів показали наявність негативної і, приблизно стільки ж, нейтральної тенденції дії до занять фізичними вправами.

Відповіді респондентів на запитання, які відносяться до третього блоку другої частини анкети, характеризували наявність спеціальних процесів, що регулюють і контролюють реалізацію намірів у фізкультурних заняттях і виконання діяльності.

Відповіді студентів на запитання "Чи займаєтесь Ви фізичними вправами?" окрім визначення кількості студентів, які є залученими до цих занять, дозволяють визначити наявність запланованих дій для реалізації індивідуальних інтересів, мотивів і ціннісних орієнтацій у фізкультурних заняттях. Саме в такому сенсі трактуються нами відповіді на зазначені запитання. Результати ж є такими – стверджувально відповіли 43,1% дівчат і 46,6 % юнаків із числа опитаних.

Відповіді на запитання "Чи пробували Ви постійно займатись фізичними вправами?", дозволяють констатувати наявність функціональної мети. Близько 62,2% дівчат і 75,8% юнаків дали позитивну відповідь на це запитання.

Таким чином, відповіді студентів дозволили визначити результати сформованого у них змістовного аспекту позитивної мотивації на етапі реалізації прагнення, тобто наявність цільової структури і плану реалізації.

Матеріали опитування дозволили визначити, що 71,7% дівчат займаються 1 – 3 рази на тиждень, 25,6% – 4 – 5 разів і 2,7% – 6 – 7 разів на тиждень. Опитування юнаків показало, 41,6% займаються 1 – 3 рази на тиждень, 52,5% – 4 – 5 разів і 5,9% – 6 – 7 разів на тиждень.

Таким чином, відповіді респондентів дозволяють виявити у студентів мотиваційну тенденцію реалізації намірів і виконання фізкультурно-оздоровчих занять. В середньому позитивна мотиваційна тенденція встановлена у 59,9% дівчат і 73,0% юнаків.

Аналіз відповідей респондентів на запитання, які відносяться до четвертого блоку другої частини анкети, дозволив виявити наскільки успішними вважають студенти свої заняття фізичними вправами – 47,8% дівчат і 62,1% юнаків дали позитивну стверджувальну відповідь.

Відповіді респондентів на запитання, які з'ясовують рівень фізичної культури студентів, дозволили з'ясувати, що оцінюють свій рівень як середній приблизно 41 % дівчат і 27% юнаків. У 34% дівчат і 59% юнаків оцінки знаходяться у діапазоні вище середнього і високого рівня.

Відомо, що емоційне сприйняття студентами педагога справляє значний вплив на процес фізичного виховання. Позитивно сприймали вчителя фізичного виховання під час навчання у середній школі 44,8% дівчат і 47% юнаків, а викладача фізичного виховання в університеті – 81, 3% дівчат і 86% юнаків.

Результати констатуючого дослідження мотиваційної спрямованості студентів до занять фізичними вправами дозволяють встановити, що у студентів НАУ позитивна мотиваційна основа дій до цих занять встановлена в середньому у 75% опитаних.

Анкета передбачала визначення типу своєї професії відповідно до класифікації, розробленої Є. Климовим. Респонденти вважають, що дана професія належить до типу: "людина-техніка" (97,0%);

3,0% респондентів віднесли її до типу "людина-людина". Наявність останньої відповіді, на нашу думку, свідчить про вагомість розуміння студентами людського фактора в цивільній авіації.

Аналіз результатів анкетування дозволив визначити, що *професійно значущими якостями особистості інженера-механіка* постають: цілеспрямованість – 88,0%; наполегливість – 88,0%; старанність – 86,0%; спостережливість – 86,0%; кмітливість – 85,0%; стійкість – 85,0%; здібність працювати в екстремальних ситуаціях – 84,0%; самостійність – 84,0%; витримка і самовладання – 83,0%; сміливість і рішучість – 83,0%; оперативність – 82,0%; дисциплінованість – 82,0%; порядність – 81,0%; схильність до ризику – 76,0%; емоційна стійкість – 75,0%. Дані результати роблять можливим обґрунтування складу професійно значущих психофізіологічних властивостей і фізичних якостей, які необхідно цілеспрямовано розвивати під час занять з фізичного виховання для забезпечення умов ефективної трудової діяльності осіб.

Аналізуючи систему організаційно-методичного забезпечення процесу фізичного виховання ми припускаємо, що успішність цього процесу студентів може бути вищою, якщо розглядати фізичну підготовку як обов'язковий компонент і як передумову ефективного вирішення всього комплексу завдань фізичного виховання і професійно-прикладної фізичної підготовки, зокрема.

Недостатній рівень сформованості у студентів спеціальних знань негативно позначається на рівні засвоєння практичного матеріалу. Навчання студентів техніки фізичних вправ і розвиток їх рухових якостей без достатнього теоретичного обґрунтування призводить до нераціонального використання навчального часу і до зниження ефективності самостійних занять.

Висновки. Сформованість у студентів змістовного аспекту позитивної мотивації на етапі реалізації прагнення, тобто наявність цільової структури і плану реалізації прагнення до занять фізичними вправами в середньому перевищує 70% опитаних. Відповіді респондентів на запитання анкети дозволяють виявити у них мотиваційну тенденцію реалізації намірів і виконання фізкультурно-оздоровчих занять.

Використані джерела

1. Карпов А. В. Психология профессиональной деятельности // Психология труда : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / А. В. Карпова. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, – 2003. – С.51 – 111.
2. Маришук В. Л. Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса / В. Л. Маришук, В. И. Евдокимов. – СПб.: Изд. Сентябрь, 2001. – 260 с.
3. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М., 1996. – 309 с.
4. Klien P. The Handbook of Psychological Testing. – London: Poutledge, 1994. – 320 p.
5. Prusik Ka. Stan I perspektywy zdrowia I aktywności fizycznej młodego człowieka / Prusik Ka., Prusic Krz., Gurner K. – W. : Telesna vychova a sport na univerzitach III : zbornik redeckich prac (CD-ROM), Nitra, Slovenska polno hospodarsks univerzita, 2008. – S. 115–129.
6. Strauss A. Basics of Qualitative Research / A. Strauss, J. Corbin. – London: Sage, 1998.

Fotyryuk V.

LESSON PHYSICAL EXERCISE HOW MOTIVATIONAL ORIENTATION PROFESSION

The article reflects the results of studies of the dynamics of indicators motivational orientation of exercise students of the National Aviation University and the expediency of improving the physical fitness as part of increasing the efficiency of physical education.

About conventionally consisted of three parts. The first part included questions zagalnoinformatsiyogo character. Questions of the second part of the questionnaire used to elucidate mogivatsiyu orientation of students to physical exercise. Questions of the second part of the questionnaire, in turn, were grouped into four conditional blocks. Questions third part of the questionnaire included the definition of the type of their profession in accordance with the classification developed by E. Klimov. The respondents' answers to the question that vidnosyatsya in the first block of profiles that characterize students' attitudes toward physical exercise. These estimates reflect the emotional experience of students, including attractiveness to them of exercise.

On the question of the second block profiles possible to determine the presence of the students understanding of the necessity of fitness classes.

The question relating to the third block of the second part of the questionnaire, characterized by the presence of special processes, regulatory and supervisory implementation intentions in physical education classes i complete the operation.

The question relating to the fourth block of the second part of the questionnaire, revealed how successful students consider their physical exercise.

Key words: *students, physical education, physical fitness, motivation, respondents exercise.*

Стаття надійшла до редакції 12.09.2015 р.